

ANNOTATION

In the article on the basis of research of theoretical and methodological approaches to reengineering of enterprises' business processes, was found that under conditions of domestic enterprises it is appropriate to consider reengineering of business processes as a scientific and methodical approach to business management in terms of crisis management. It was substantiated the need for the development of the methodical approach to the processes and enterprise evaluation depending on the industrial and economic system life cycle stage. It was found that in the economic crisis conditions the business processes reengineering can be an effective tool for identifying and using of hidden capabilities and resources of industrial and economic systems. In general, the article discusses the theoretical basis of the reengineering concept, principles and management approaches that are intrinsic to this process. It was indicated that reengineering is a new management philosophy focused on business processes, it is not just one of the ways to successful business development, but it's a new way of thinking, looking at the enterprise's construction as at the engineering activities and this is a complex process that requires an integrated approach. It was systematized the principles of enterprises' business processes reengineering.

Keywords: reengineering, business process, management, economic diagnostics, process approach, a comprehensive approach, the effectiveness of the enterprise, quality management, enterprise management system.

УДК 658:65.011.3

Нестеренко М.Є., асп., КНУБА, м. Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ЗОНИ РИЗИКУ ЗА МЕТОДОМ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИТРАТ НА ПРИКЛАДІ ВАТ “КИЇВМІСЬКБУД – 4”

На основі фінансової звітності ВАТ “Київміськбуд – 4” визначені зони ризику за методом аналізу доцільності витрат та баланс стійкості фінансового стану. Для визначення ступеня ризику фінансових коштів використані три показники фінансової стійкості підприємства: надлишок чи недостача власних коштів, надлишок чи недостача власних, середньострокових і довгострокових джерел формування запасів і витрат, надлишок чи недостача загальної величини основних джерел для формування запасів і витрат. Визначені показники дають змогу вести контроль забезпеченості запасів і витрат, джерел їх формування та зменшити вплив ризику на фінансову діяльність підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ризик, витрати, зона ризику, ступінь ризику, кредити, обігові кошти, запаси, баланс.

Постановка проблеми. Визначення ступеня ризику шляхом аналізу доцільності витрат орієнтоване на ідентифікацію потенційних зон ризику. Для цього за кожним елементом витрат поділяється на області ризику, що являють собою зону загальних витрат, у межах яких конкретні втрати не перевищують граничного значення встановленого рівня ризику. Для зниження ступеня фінансового ризику підприємство в межах своїх можливостей має регулювати розміри своїх зобов'язань, які воно повинно виконувати незалежно від величини отриманого прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість вітчизняних та зарубіжних вчених приділяли увагу проблематиці оцінки ризиків в різних сферах економічних відносин, зокрема: В.

В. Вітлінський, П. І. Верченко [2], Н.В. Хохлов [3], О.Л. Устенко [4], І. А. Бланк [5], Г.В. Чернова [6], О. В. Шепеленко [7], В.В. Лук'янова [8], В. М. Гранатуров [9], та інші. Разом з тим, питанням оцінки ризиків будівельних підприємств на основі їх фінансової звітності вітчизняні науковці достатньо уваги майже не приділяли.

Постановка завдання. Визначити зони ризику за результатами фінансової діяльності ВАТ «Київміськбуд – 4» методом аналізу доцільності витрат.

Виклад основного матеріалу. Джерелами виникнення фінансових ризиків будівельних підприємств можуть бути дії інвесторів, забудовників та спеціалізованих підприємств організації. Ризик, як економічна категорія, породжується невизначеністю майбутньої економічної й фінансової ситуації, спричиненої технічними і соціально – економічними умовами, відсутністю інформації про реальність джерел фінансування будівельного контракту, а також неможливістю прогнозування певних умов у сфері капітального будівництва. До основних фінансових ризиків підприємства можна віднести ризики втрати платоспроможності; ризики втрати фінансової стійкості і незалежності; ризики структури активів і пасивів. Проведемо оцінку цих ризиків за допомогою абсолютних і відносних показників.

Визначення ризику методом доцільності витрат орієнтовано на ідентифікацію потенційних зон ризику на основі даних фінансової звітності ВАТ «Київміськбуд – 4» [1], приведених в табл. 1. Сутність цього методу ґрунтується на тому факті, що витрати за кожним напрямом діяльності, а також за окремими її елементами, мають

різний ступінь ризику. Для цього фінансовий стан будівельного виробництва за кожним елементом витрат поділяється на зони ризику – області загальних витрат, у межах яких конкретні витрати не перевищують граничного значення встановленого рівня ризику:

- зона абсолютної стійкості – мінімальна величина запасів і витрат відповідає безризиковій зоні, ступінь ризику дорівнює 0;
- зона нормальної стійкості – відповідає зоні мінімального ризику, ступінь ризику 0 – 25;
- зона хитливого стану – відповідає зоні підвищеного ризику, ступінь ризику 25 – 50;
- зона критичного стану – відповідає зоні критичного ризику, ступінь ризику 50 – 75;
- зона критичного стану – відповідає зоні неприпустимого ризику (підприємство на грані банкрутства) – ступінь ризику 75 – 100 [10].

Визначення зони ризику фінансової діяльності будівельного тресту проведено за методом аналізу доцільності витрат, наведеного в роботі [8]. Балансова модель стійкості фінансового стану підприємства має такий вигляд:

$$HA+3B+D3K+BM\Gamma=BKA+3\Gamma+D3+KK+K3, \quad (1)$$

де HA – необоротні активи; 3B – запаси і витрати; D3K – грошові кошти, короткострокові фінансові вклади, дебіторська заборгованість та інші активи; BM\Gamma – витрати майбутніх періодів; BKA – власний капітал; 3\Gamma – забезпечення наступних витрат і платежів; D3 – довгострокові зобов'язання; KK – короткострокові кредити; K3 – кредиторська заборгованість та інші запозичені кошти.

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності підприємства (тис. грн)

№ з/п	Показники	Дані за роки			
		2011	2012	2013	2014
1.	Необоротні активи (HA)	42163	41050	40754	40735
2.	Запаси і витрати (3B)	3566	3681	5818	5766
3.	Грошові кошти, короткострокові фінансові вклади, кредиторська заборгованість та інші активи (D3K)	10143	9662	8058	9470
4.	Витрати майбутніх періодів (BM\Gamma)	0	0	10	0
5.	Власний капітал (BKA)	10658	15619	13814	13899
6.	Забезпечення наступних виплат і платежів (3\Gamma)	0	0	0	0
7.	Довгострокові зобов'язання (D3)	0	0	39344	39603
8.	Короткострокові кредити (KK)	0	0	0	0
9.	Кредиторська заборгованість та інші запозичені кошти (K3)	45365	38780	3847	3820

Праву частину, вище приведеного рівняння, складають всі джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства, а ліву – відповідно всі напрямки використання цих ресурсів.

З метою визначення ступеня ризику фінансових коштів застосовують три показники фінансової стійкості підприємства: надлишок чи недостача власних коштів, надлишок чи недостача власних, середньострокових і довгострокових джерел формування запасів і витрат, надлишок чи недостача власних, середньострокових і довгострокових джерел формування запасів і витрат.

Обчислення трьох показників фінансової стійкості дозволяє визначити для кожної фінансової зони ступінь її ризиковості.

Надлишок чи недостача власних коштів (ΔOK^B) визначається за формулою:

$$\Delta OK^B = OK - ЗВ. \quad (2)$$

Надлишок чи недостача власних, середньострокових і довгострокових джерел формування запасів і витрат (ΔOK^A) становить:

$$\Delta OK^A = (OK + ЗП + ДЗ) - ЗВ. \quad (3)$$

Надлишок чи недостача загальної величини основних джерел для формування запасів і витрат (ΔOK^B) дорівнює:

$$\Delta OK^B = (OK + ЗП + ДЗ + КК) - ЗВ. \quad (4)$$

Обсяг власних обігових коштів (OK) дорівнює різниці між величиною власного капіталу і величиною необоротних активів:

$$OK = ВКА - НА \quad (5)$$

Результати розрахунків зони ризику діяльності тресту за методом аналізу доцільності витрат приведені в табл. 2.

Стійкість фінансового стану задається умовами (ф. 2 - 4), які приведені в табл. 3.

Таблиця 2

Оцінка зони ризику підприємства (тис. грн)

№ з/п	Показник	Дані за роками			
		2011	2012	2013	2014
1.	Обсяг власних обігових коштів, OK	-31505	-25431	-26940	-26836
2.	Надлишок (+) чи недостача (-) власних коштів, ΔOK^B	-35071	-29112	-32758	-32602
3.	Надлишок (+) чи недостача (-) власних середньострокових і довгострокових джерел формування запасів і витрат, ΔOK^A	-35071	-29111	6586	7001
4.	Надлишок (+) чи недостача (-) загальної величини основних джерел для формування запасів і витрат, ΔOK^B	-35071	-29112	6586	7001
5.	Баланс стійкості фінансового стану підприємства	55872≠ 45365	54393= 54399	54640≠ 57005	55971≠ 57322

Таблиця 3

Оцінка ризику фінансового стану підприємства

У м о в и			
$\Delta OK^B \geq 0;$ $\Delta OK^A \geq 0;$ $\Delta OK^B \geq 0,$ 1,1,1	$\Delta OK^B \approx 0;$ $\Delta OK^A \geq 0;$ $\Delta OK^B \geq 0,$ $\approx 0,1,1$	$\Delta OK^B < 0;$ $\Delta OK^A \geq 0;$ $\Delta OK^B \geq 0,$ 0,1,1	$\Delta OK^B < 0;$ $\Delta OK^A < 0;$ $\Delta OK^B < 0,$ 0,0,0
Абсолютна незалежність	Нормальна незалежність	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
		2013 – 2014р	2011 – 2012р
Використані джерела покриття витрат			
Власні оборотні кошти	Власні оборотні кошти + довгострокові кредити	Власні оборотні кошти + довгострокові й короткострокові кредити і позики	-
Коротка характеристика типів фінансового стану			
Висока платоспроможність; підприємство не залежить від кредиторів	Нормальна платоспроможність, ефективне використання позикових коштів; висока прибутковість виробничої діяльності	Порушення платоспроможності; необхідність залучення додаткових джерел; можливість поліпшення ситуації	Неплатоспроможність підприємства; грань банкрутства
Оцінка ризику фінансової нестійкості			
Безризикова зона	Зона допустимого ризику	Зона критичного ризику	Зона катастрофічного ризику

Наведені показники дають змогу вести контроль забезпеченості запасів і витрат, джерел їх формування (відповідності величини виробничих запасів, запасів готової продукції та товарів і власних обігових коштів, а також довго – та короткострокових кредитів) та зменшити вплив ризику на фінансову діяльність підприємства.

Отримані значення трикомпонентного показника фінансової стійкості дозволяють зробити висновок, що підприємство в 2011 – 2012 роках знаходиться в зоні критичного і катастрофічного ризику, причиною цього є відсутність власних обігових коштів та недостача середньострокових і основних джерел для формування запасів та витрат. Отримані умовні позначення показників фінансової стійкості будуть використовуватися в подальших дослідженнях.

Використання методу аналізу доцільності витрат - самий простий і наближений спосіб визначення ризику фінансової стійкості. Перевагою методу аналізу доцільності витрат є те, що, визначивши статті витрат з максимальним ризиком, можна знайти методи його оцінки та розробити заходи щодо зменшення впливу на фінансову діяльність підприємства. Основним недоліком методу є відсутність аналізу різних джерел ризику, а ступінь ризику визначається для підприємства загалом.

Загальний ступінь ризику підприємства формується з ризику значної втрати прибутку від реалізації і ризику різкого зниження вільного прибутку. У випадках прогнозування зниження виручки від реалізації важливо забезпечити мінімум постійних витрат у її складі і мінімум фіксованих платежів за рахунок чистого прибутку. В основі управління фінансовими ризиками лежать цілеспрямований пошук і організація робіт з оцінки, уникнення, утримання, передачі та зниження ступеня ризику. Кінцевою метою управління фінансовими ризиками є отримання найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємства співвідношенні прибутку і ризику.

Висновки.

1. У результаті проведених розрахунків можна зробити висновок, що в 2011 – 2013 роках підприємство неплатоспроможне, перебуває в зоні

катастрофічного ризику, тому, що у підприємства є відносно високий ризик втрати фінансової стійкості. Якщо цей вид ризику не буде своєчасно нейтралізовано, буде втрачена можливість генерування необхідного рівня прибутку, а також темпи свого стійкого зростання в майбутньому періоді. Ризик зниження фінансової стійкості належить до так званих структурних ризиків, так як він викликається в першу чергу недосконалістю структури формування операційних активів і капіталу. Тому, основним змістом процесу управління ризиком в даному випадку – є оптимізація складу позаоборотних і оборотних активів, з одного боку, а також співвідношення власного і позикового капіталу, з іншого.

2. В період 2013 – 2014 років фінансовий стан підприємства дещо покращився і став більш стійким. Ця ситуація пов'язана з тим, що збільшилися довгострокові позикові джерела. Фінансові показники наближаються до оптимальних, але по окремих показниках фінансової стійкості допущено певне відставання, фінансово – економічний стан характеризується як критичний.

3. Баланс стійкості фінансового стану підприємства виконується лише в 2012 р., в інші роки порівняння баланс стійкості відсутній: в 2011 році витрати перевищують власні кошти, а в 2013 і 2014 рр. навпаки. Для того, щоб зберегти можливість відновлення рівноваги, необхідно поповнити власний капітал та збільшити власні обігові кошти за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел, обґрунтовано знизити суму запасів і витрат, прискорити оборотність капіталу в оборотних активах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Річна фінансова звітність ВАТ «Київ-міськбуд – 4» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>.
2. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2000. – 292с.
3. Хохлов Н.В. Управління ризиком / Н.В. Хохлов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2001. – 239с.

4. Устенко О.Л. Предпринимательские риски: основы теории, методология оценки и управления / О.Л. Устенко. – К.: Всеуито, 1996. – 160с.

5. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника – Центр, 2004. – 784с.

6. Чернова Г.В. Практика управления рисками на уровне предприятия / Г.В. Чернова. – СПб.: Питер, 2000. – 171с.

7. Шепеленко О.В. Управління підприємницькими ризиками суб'єкта господарювання: монографія / О.В. Шепеленко. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. Туган – Барановського, 2011. – 180с.

8. Лук'янова В.В. Економічний ризик: Навчальний посібник / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав., 2007 – 462с.

9. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения / В.М. Гранатуров. – М.: Дело и Сервис, 2002. – 160с.

10. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навчальний посібник / Н.І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188с.

АННОТАЦИЯ

На основе финансовой отчетности ОАО " Киевгорстрой - 4" определены зоны риска по методу анализа целесообразности затрат и баланс устойчивости финансового состояния. Для определения степени риска финансовых средств использованы три

показателя финансовой устойчивости предприятия: избыток или недостаток собственных средств, избыток или недостаток собственных, среднесрочных и долгосрочных источников формирования запасов и затрат, избыток или недостаток общей величины основных источников для формирования запасов и затрат. Определенные показатели позволяют вести контроль обеспеченности запасов и затрат, источников их формирования и уменьшить влияние риска на финансовую деятельность предприятия.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *риск, затраты, зона риска, степень риска, кредиты, денежное обращение, запасы, баланс.*

ANNOTATION

Based on the financial statements of OJSC "Kyivmiskbud - 4" Zone identified by risk analysis feasibility costs and balance the stability of financial condition. To determine the risk of funds used three indicators of financial viability , excess or shortage of own funds, excess or shortage of its own medium-term and long-term sources of inventory and costs, excess or shortage of the total value of the main sources for the formation of reserves and costs. Indices allow you to keep control of coverage and costs, sources of their formation and reduce the impact of financial risk in the company.

KEYWORDS: *risk, cost , risk area, risk , credit, currency, stocks , balance*